

Når oljen ble borte

Teksten under er hentet ut fra serien Aftermath, en TV-serie som går på National Geographic og som tar for seg hva som vil skje hvis vi mister naturressursene.

I 150 år har vi utvunnet den fra bakken. Et drøyt, allsidig drivstoff som har gjort vår moderne verden mulig. Oljen som driver bilene, flyr flyene og driver fabrikkene... Vi har utvunnet mer enn en billion fat, omtrent like mye skal være igjen....men plutselig viser det seg at det er ikke mer å hente. Det får katastrofale følger, vår verden vil forandre seg.

Den første dagen etter at oljen er slutt.

I nyhetene snakkes det om at oljen er borte, vi har fortsatt noen reserver lagret. Det er problem med diesel, smøremiddel, tjære - alt som er laget av olje. Tankskip er nødvendige for å flytte olje og mange skip er i sjøen, men nå hjemkalles skipene til hjemlandene. Et enormt hardt slag for USA som er verdens største oljeimportør, selv om de produserer selv er det likevel 8 millioner fat for lite hver dag. Det er lange køer ved bensinpumpene, 2-3 timers ventetid. Siste sjanse, kanskje for alltid, til å fylle opp bilen gjør at prisene øker på bensin. Mer enn 100 000 bensinstasjoner i USA tømmes for drivstoff - det samme skjer over hele verden. Bensinprisen har gått rett til værs.

Mange land har olje i reserve. USA har 725 millioner fat råolje på lager. For å beskytte den må regjeringen ta dramatiske steg. Biler, båter, fly, tog - alle går på drivstoff laget på olje og nå blir togspor lagt tomme, flyavganger innstilt. 4 millioner flypassasjerer kom ikke fram i dag, det samme gjelder gods. Mennesker og varer er strandet.

De økonomiske effektene kommer raskt, en usikkerhet tvinger regjeringen til å stoppe børshandelen. Oljeaksjer er nå verdiløse. Mer enn 400 000 mennesker jobber i oljeindustrien i USA, jobbene er nå borte. De prøver å komme seg hjem på alle mulige vis. Usikkerheten for fremtiden er stor. Flere tusen andre fabrikker stenger også dørene. Millioner mister jobbene sine. Uten olje er det ikke stål, uten stål blir det ikke bygninger, biler. Olje er et av de mest effektive og allsidige drivstoffene på jorda, kan bli alt fra tannpasta til leppestift til plast og polyester - nå er alt borte. En enorm kjedereaksjon begynner. Mangelen på olje lammer snart alle deler av livet vårt. Sykehusene, maten, energien...og krisen har bare så vidt begynt.

Fem dager etter at oljen ble borte.

Unntakstilstand, børsene er stengt, arbeidsløshet over 30 %. Bare fem dager etter at vi gikk tom for olje og selv de mest grunnleggende behov kan ikke lenger møtes verden over. Sentrallagre med matvarer er stengt siden oljen tok slutt. Storbyer rammes hardest av at varer ikke leveres. Før krisa inngikk et besøk i matbutikken i hverdagsrutinen. Nå beskytter væpnede vakter butikker der det er mat. 30 prosent av frukten og grønnsakene ble tidligere ikke solgt på grunn av småfeil, men nå selges alt. Nesten en fjerdedel kom fra andre land, det var fem dager siden, nå begynner maten å ta slutt.

Gårdene har også for mange munner å mette. En voksen ku spiser 45 kg for hver dag, en gris 3,5 kg. Nå leveres det ikke lenger for. Disse dyrene vil gå sultne.

Det skjøre kraftnettet bryter sammen. For å skape strøm kreves kull, førti prosent av jordas strøm kommer fra kullkraftverk. Alt kullet kommer med tog. I dag går ikke togene, strømbrydd rammer Nord-Amerika, men av alle delstatene rammes Florida mest. Florida er i større utstrekning avhengig av strøm som kommer direkte fra olje.

Store sykehus har reservegeneratorer, men de drives med diesel. De mørke nettene skjuler en verden i forandring. Lov og orden har kollapset. Plyndrere leter etter ting som er etterlatt.

Mennesker er desperate, men de leter ikke alltid etter mat. Smøringsolje, diesel - dieselmotorer kan drives på matolje, både ny og brukt, og er mer effektive enn de som går på bensin. Så lenge det fins matolje kan dieselkjøretøy fortsette å kjøre.

30 dager etter oljen forsvant.

EU har overtatt kontrollen over fly og tog. Bensinrasjonering for matvareleveranser er ytterligere innskrenket. Regjeringer verden over går i gang med drastiske tiltak. Oljereserver forvandles til diesel til tog. Kull kjøres til kullkraftverk. En viss strømforsyning opprettholdes. Tog transporterer mat til sultne byer, men å frakte mat tærer på reservelageret. Reservene vil bare vare de neste 11 måneder.

Biler vil kanskje aldri finnes i like stort antall på veiene. I dag (2010) er det mer enn 235 millioner bensindrevne biler i USA. Men landet trenger biler, det er bokstavelig talt bygd for biler. Halve USA bor i forsteder, og det meste av det som konsumeres der blir tilkjørt. Det enkle forstadslivet holder nå på å forsvinne...

Et land bygd for biler er i desperat behov for alternativer. I Midtvesten sår man en ny avling. Åkerland hvor man tidligere dyrket frukt og grønnsaker brukes nå til å dyrke raps. Olje kan utvinnes av raps og brukes som drivstoff. Mais kan bli etanol, et alternativt drivstoff for bensindrevne biler. Områder er satt av til slik dyrking. I Brasil har de gjort dette lenge allerede. De lager etanol av sukkerrør. Tusen elbiler er allerede på gatene i USA, på en planet uten olje kan de meget godt være framtiden. Men for å nå den framtiden vil verden måtte tåle en mørk og farlig vinter.

Fem måneder etter oljen forsvant.

Staten har overtatt tre store bilprodusenter for å lage flere elbiler. Landbruksdepartementet har plan for å plante sukkerrør i vinter for å påskynde etanolproduksjonen. Matleveranser til flere store byer er redusert til annenhver dag. I store byer har sentrallagre for mat blitt stengt. Lange køer dannes ved jernbanestasjonene. Tørrmelk og ris har erstattet ferske varer. Men maten i byene strekker ikke til. Matleveranser, kull-transport, brannbiler og andre redningsfartøy får ennå drivstoff fra lagrene, men nesten alt annet står stille. For at de siste fatene skal holde så lenge som mulig har man ytterligere redusert forbruket. Men uten gjennomførbare alternativer vil det i løpet av noen måneder være slutt på matleveransene. Mat blir ført inn, men søppel blir ikke ført bort. I denne nye verden er søppelhenting en luksus.

I Saudi-Arabia er det økonomisk katastrofe, 90 % av inntektene kom fra oljen - nå har den økonomien kollapset. Japan importerte tidligere 60 % av maten, nå vil befolkningen i et av verdens mest velbergede land vil sulte.

Folk eksperimenterer hjemme for å finne drivstoff, det er farlig men hvis det går kan mennesker reise igjen og forlate byene om de må. Med det virker bare for de bilene som går på diesel. Disse metodene kan ikke holde dieselkjøretøy på veien lenge.

Alle enkle drivstoffalternativer står foran utfordringer. Soyabønnehøsten er dobbelt så stor som vanlig, men dekker mindre enn 1 % av behovet før oljen tok slutt og neste leveranse kommer først når neste avling kan høstes. Drivstoffet er sesongbetont. Regjeringer står overfor vanskelige valg - skal neste års avlinger brukes som drivstoff eller mat. Sult er ikke det eneste problemet. Sykehus går tom for ting som lages av olje, f.eks. gummihansker, legemidler, vaselin, plastfrakker. Uten dem sprer legemiddelresistente bakterier seg raskere.

Tross et helsevesen som sliter overlever enkelte fortsatt i byene, men nå finnes en annen fare. De mange transformatorbrannene som tidligere bare var en uleilighet blir nå en katastrofe. Etterlatte biler gjør det vanskelig for utrykningskjøretøy. Vinteren kommer også og gjør det ikke bedre.

Over hele den nordlige halvkule må mennesker ta valg, bli i sultne og farlige byer eller forlate dem. Masseutvandringen fortsetter, folk flykter fra byene, i busser, til fots, med sleder. Når temperaturen synker forlater hundretusener de store byene. I Europa går ferden mot Middelhavslandene, de oversvømmes av innvandrere som vil unngå kulda. I byene de forlater er det flere millioner biler. Selv de kjøretøyene som gikk på matolje er forlatt. I kulda blir oljen tykk og klissete. Drivstoffledninger og motorer tetter seg. Ingen mennesker, ikke noe drivstoff, ingen mat. Byer i nord blir øyer av betong og glass, isolert av snø. I et desperat forsøk på å overleve søker enkelte seg til landsbygda. De bærer med seg alt de kan, holdbar mat å leve av gjennom vinteren. De kan bare spise det de har med seg, eller det de kan jage og fange.

1 år etter oljen forsvant.

Sulten er verre enn tidligere. Havnene ligger øde, de stenges overalt. Internasjonal handel finnes stort sett ikke lenger. Bensindrevne biler fra en svunnen æra blir ikke levert. Verdens hærer har mistet sin styrke. Nå står mange stridsvogner og fly forlatt. De er ganske enkelt for dyre å bruke. Redningsfartøy drives mer og mer av etanol utvunnet fra planter. Motorene på redningsfartøyene trenger ikke ombygges, en enkel konvertering er nok. Selv om etanol driver redningsfartøy er det ingen universalløsning for resten av verden.

Regjeringer verden over har i stor utstrekning gått vekk fra etanolproduksjonen, det dekket lite av behovet og tok fra folk maten. Færre biler har vært til glede for noen - færre dyr drept i trafikken. For mange arter er dette året starten på et oppsving i bestanden. Dyrene på gården har det verre. Industrijordbruket fikk ikke levert for og gårdene ligger nå øde. Flere hundre millioner kyr, griser og kyllinger er døde. På landsbygda begynner framtiden å ligne på tidligere tider, vi spiser det vi dyrker. Verden over har maten blitt stadig mer lokalprodusert. By-jordbruk fester seg. I forstedene planter familiene alt de kan.

Man har ikke materialer å bygge med. Influensaen sprer seg fortsatt. Alle sliter. Karanteneområder opprettes. Sykehusene er vanskeligere å nå og trengs mer enn noensinne. Mennesker som har spart bensin til nødsituasjoner får nå sjokk. Bensin kan ikke lagres, kjemikaliene som holdt bensinen fersk har oppløst den og den er nå verdiløs. En verden som tidligere var så tett knyttet sammen faller fra hverandre.

10 år etter oljen ble borte.

Prisen på litium til batterier har nok en gang gått i taket. Uroligheter og unntakstilstand. En folkevandring uten sidestykke. Selv i verdensrommet skjer det nå forandringer. Oljen som tidligere sendte opp raketter er for dyrbar til å brukes til dette. Kommunikasjons-satellitter blir ikke lenger erstattet.

Men i en verden uten olje er kasserte elektronikkprodukter en ressurs. Det som en gang ble kastet er nå svært verdifullt. Brukte mobiltelefoner inneholder både gull, kobber og sølv - viktige materialer i en verden uten handel. Det er ikke bare elektronikk. Plast varer i flere hundre år, flasker og containere blir nå samlet og brukt på nytt. Folk resirkulerer som aldri før - i både liten og stor skala.

Nitti prosent av et skip kan gjenvinnes for stål, det gir billige råmaterialer. Deler plukkes fra containerskip. Ikke alle skip demonteres, flere hundre går på bio-diesel.

I Bolivia har de litium i landets saltørkener. Litium er hovedkomponent i de mest effektive batteriene og verden tørster etter alternativer til strøm. Bolivia er nå supermakt, det nye Saudi-Arabia.

Men det finnes ikke nok biodrivstoff til å gjenopprette verdenshandelen. Et annet alternativ undersøkes imidlertid, alger; man kan utvinne olje og det gir mer energi enn andre typer biodrivstoff. Det er også rensligere - men selv dette strekker ikke til for å få oss opp i luften. Trafikkfly både for last

og passasjerer er fortsatt for dyrt. Andre transportmidler frakter fornødenheter til verdens sykehus. Omtrent to millioner trailere er på veien. De har med hansker, sprøyter og plast laget av naturgass. Sykehusene er nå renere og sikrere - et steg framover for byene. Tidens hjem har gjennomgått en totalforvandling. Menneskene er hardt rammet. Samfunn er splittet. Familier har mistet nære og kjære. Ekspertene varsler om at naturgassen minker og de advarer mot at kullreservene begynner å bli brukt opp.

40 år etter at oljen ble borte.

Kampene fortsetter rundt om i verden. Det første fly på biodrivstoff er i lufta. Himmelen over den nye verden er merkbart renere. Det har ikke vært fly på 40 år og bensindrevne kjøretøy er borte. Fabrikker som brukte olje er nedlagt. Mange tonn forurensing har forsvunnet hvert år. I Nord-Amerika har mennesker kommet tilbake til noen av de store byene. De har forvandlet husene, forlatte leiligheter er gjort om til drivhus. Det som var industriby har blitt jordbrukssamfunn. Folk har tatt tilbake parkeringshus og parker og dyrker i dem. Central Park i New York er nå en kjempemessig bondegård. Denne byen spiser det den dyrker.

Tiden med store matleveranser til forstedene er over. Butikker ligger glemt og forlatt. Bensin har helt forsvunnet. Oljereservene er uttømt. Det finnes biler på veiene, men de er annerledes enn før. De er mye lettere og går på strøm, de har karosseri av karbonfiber som er lettere enn metall. Men kjøretøyene er dyre. Tilgang til litium er fremdeles begrenset. For å få fart på skipstrafikk har verden gått over til biodrivstoff laget av alger. I Nord-Amerika er enorme bio-reaktorer bygd, alger framstiller alt drivstoffet landet trenger. Strøm driver stadig flere transportmidler, el-tog forbinder folk verden over. Byer vokser opp langs togsporene. Andre byer er forlatt.

Oljen førte til økning av befolkning, økt matproduksjon og økt handel. Uten olje har vi fått en forandring - alt ser annerledes ut. At en eneste ting ble forandret, forandret alt.